

1. Lytteprøve**Spørsmål. Svar med hele setninger. Skriv svarene på dette arket.**1. Hvilke to betydninger har ordet *sápmi*?

Ordet *sápmi* har to betydninger: 1) Geografi, hvor samene bor. 2) Etnisk folk gruppe.

2. Hva er Nordkalotten?

Nordkalotten er hvor samene bor. Næmlig Norge, Sverige, Finland og Russland.

3. Hvilke faktorer kan en same basere sin identitet på?

En same kan basere sin identitet på gjentest, morsmål, personlige ønsker eller en kombinasjon av faktorer.

4. Hvordan fungerte siida-systemet som grunnlag for å organisere det tradisjonelle samiske samfunnet?

Siida-systemet inkludert jaktet. Samene flyttet fra et sted til annet. De bruket naturressurser.

5. Hva var årsaken til at samene aldri greide å mobilisere noen særlig motstand mot koloniseringen av territoriene deres?

Årsaken til at samene aldri greide å mobilisere noen særlig motstand var fordi de var så spredt over territoriene deres.

6. Nevn to eksempler på hvordan fornuksingspolitikken overfor samene ble praktisert. To eksempler på hvordan fornuksingspolitikken overfor samene ble praktisert er: 1) De ble tvunget til å snakke på norsk og skrive på norsk. 2) De måtte snakke på norsk på skolen (men de snakket først på samisk). 7. Hva står det i paragraf 110a i Grunnloven?

I paragraf 110a i Grunnloven står det at myndighetene må tillate samene å ha sitt eget språk, sine egne kulturer og sitt eget samfunnsliv.

8. Hvilken oppgave har Nordisk sameråd?

Nordisk sameråd er representativ for samene i alle Nordiske land. De bruke media for eksempel radio og TV til å fortelle om samiske interesser.

9. Hvilken funksjon hadde *noaiden* i det gamle samiske samfunnet?

Noaiden var en leder, organisert sosiale aktiviteter og fortalte historie.

10. Hvem var Lars Levi Læstadius?

Lars Levi Læstadius var en knyttet prest. Han var konservativ og trodde at folk må ikke drikke alkohol for eksempel.

II: Tekst med oppgaver

Tiåret som teller

(*Aftenposten*, 15.9.2013)

Populærkulturen vil ha oss til å dyrke ungdomstiden til vi er langt oppi trettiårene. Det kan være en tabbe.

- Ah, tjuårene.

Bi-studenten Junaid Khan (26) smaker fornøyd på ordet.

- Jeg kaller det "det gygne tiår". Man tror man kan få til hva som helst, alle drømmer skal gå i oppfyllelse.

Avgjørende

Tjuårene er den perioden i livet som har størst innflytelse på voksenlivet. Vi tar mer enn 80 prosent av våre mest betydningsfulle beslutninger før vi fyller 35, ifølge den amerikanske psykologen, professoren og forfatteren Meg Jay.

I sin bok *The defining decade: Why your twenties matter* uttrykker hun bekymring over at dagens unge roter bort tjuårene i den tro at de har all verdens tid til å finne ut hvem de er, hva de vil med livet sitt og hvordan de skal utnytte de viktige tjuårene.

Finne seg selv

Ord som *kidults* og *twixters* oppsto i USA på midten av 2000-tallet for å beskrive en ny og raskt voksende gruppe av unge mennesker i tju- og trettiårene. Mange av dem aner ikke hva de skal gjøre, hvor de skal bo og hvem de skal leve sammen med. De lurer på om de skal bli fotografer, advokater eller partyarrangører.

- Denne usikkerheten gjør dem bekymret. De blir forsørget av foreldrene, er uten forpliktelser, gjerne universitetsutdannet, men har i beste fall en lavtlønnet jobb, sier Jay.

- I dag handler "ung voksen"-perioden om sosiale forandringer: Flytte hjemmefra, etablere seg i egen bolig, fullføre utdanning, etablere seg på arbeidsmarkedet og utforske kjærlighetslivet. Økt individualisering gir økte valgmuligheter, men også økt ansvar for eget livsløp, sier NOVA-forskeren Christer Hyggen.

- Jeg mener det er viktig at vi ikke bare fordømmer dem som "umodne voksne", men anerkjenner at de er i en fase som er viktig, sier Hyggen.

Også psykolog Meg Jay mener medier og popkultur må slutte å bruke uttrykk som kidults og twixters fordi det bidrar til banalisering. Hvis man ikke får gjort nok i tjueårene, blir det desto mer som må realiseres i trettiårene.

Store forventninger

- Det er ikke de unges skyld at de i dag har for store forventninger til hva livet skal by på, hevder trendforskere og sosialantropolog Gunn Helen Øye.
- Alle generasjoner har et handlingsmønster som speiler samfunnet de lever i. Denne generasjonen er blitt sånn på grunn av noe.

Hun kaller dem «fordi-generasjonen»: De unge som kun gjør det som kan skrives på CV-en. De er vokst opp med støttende foreldre og er blitt sosialisert inn i samfunnsgrupper som dyrker dyktighet. Det blir dermed tydelige yterpunkter, med de flinke som lykkes i alt på ene siden, og de som faller helt utenfor på den andre.

For sin egen skyld

Junaid Khan (26) sluttet på studiene på BI i Nydalen for noen år siden, men er tilbake på skolebenken etter å ha tenkt seg grundig om.

- Jeg testet arbeidslivet i noen år, men til slutt innså jeg det selv: Utdanning er viktig. Og når du selv innser det, at du gjør det for din egen og ikke for noen andres skyld, da er du blitt voksen, sier Khan.

- Jeg tror vi sier at du kan kalle meg en ung mann, ikke voksen.

A. Spørsmål til teksten «Tiåret som teller».

1. Hvorfor er forfatteren Meg Jay bekymret for dagens unge?

Forfatteren Meg Jay bekymret for dagens unge fordi hun mener at dagens unge kaster bort tjueårene i den tro at de har en verdig tid til å finne ut hvem de er, hva de vil med livet sitt og hvordan de skal utnytte de viktige tjueårene.

2. Hva er det som karakteriserer gruppen kidults/twixters?

Gruppen kidults/twixters er ikke hva de skal gjøre, hvor de skal bo og hvem de skal leve sammen med. De blir ofte forstyrret av foreldrene, gjenn. universitetstudier, men har en lartvært jobb.

3. Hva mener Gunn Helen Øye når hun kaller unge i dag "fordi-generasjonen"?

Gunn Helen Øye mener at hva de unge vil ikke å gjøre med sine liv er annerlag av samfunnet som de lever i. De gjør mange ting slik at de kan skrive på CV-en. De er enten lykkelige eller ulykkelige.

4. Hvorfor bestemte Junaid Khan seg for å gå tilbake til studiene?

Junaid Khan bestemte seg for å gå tilbake til studiene fordi han mener at utdanning er viktig. Han jobbet i noen år, men han studier nå for sin egen skyld.

B. Fullfør setningene (så de gir samme mening som i teksten).

1. "Det gylne tiår" er tjuårene (Når man har man kan få mest til hva som helst fordi alle dømmes skal gå i oppfyllelse).
Når man har mange muligheter og tør man kan gjøre hva man vil.

2. Den perioden i livet som har størst påvirkning eller
influence på rekordlivet.

3. På midten av 2000-tallet var ord som kidnapp og tvangs
først brukt i USA.

og økt ansvar for eget livsløp

4. Økte valgmuligheter har resultatene av økt individualisering.

2

5. Hvis man får gjort nok i tjuårene, blir man fornøyd nok i
trettiårene.

C. Alternative uttryksformer

1. A. De blir forsørget av foreldrene sine.

B. Det er foreldrene som støtter dem

2. A. Noen samfunnsgrupper dyrker dyktighet.

B. I noen samfunnsgrupper er alle like like.

3. A. Denne usikkerheten gjør dem bekymret.

B. De blir bekymret fordi de vet ikke hva de skal gjøre.

4. A. «Det er ikke de unges skyld at de har for store forventninger,» hevder Gunn Helen Øye.

B. Gunn Helen Øye hevder at de ungs har store dømmes og
disse dømmes er avhengig av samfunnet de bor i.

5. A. Junaid Khan er tilbake på skolebenken.

B. Junaid Khan har gått gikk tilbake til skole.

D. Verb.

Sett inn riktig form av verbet.

- å finne Noen dager etter at Whitney Houston var fant død,
- å spille ~~skandale~~ ble en av sangene hennes h spilt på
- å spille flere radiostasjoner. Den sangen man spilte på den tiden, var "The greatest love of all". Innholdet i teksten er enkelt:
- å oppleve Den største kjærligheten du vil kunne oppleve, er kjærligheten til deg selv. Forfatteren Jean M.
- å utgi Twenge utgir i april 2006 boka *Generation Me*, og filosofien hennes h har fått samme navn som boka i løpet av årene som har gått.
- å handle Jean M. Twenge lot boka handle om de som
- å føde ble født på 70-, 80- og 90-tallet. Boka dreide seg om mennesker som aldri tidligere ^{hadde} opplevd
- å fortelle en krig, og boka fortalte at de var unike, at alt de
- å gjøre gjorde var viktig og riktig. For noen måneder siden var det mulig til å lese en rørende artikkel i en avis der en ung journalist ^{hadde} fortalte
- å fortelle historien om sin døde mor. Fra å være morsom og levende
- å forvandle seg forvandler moren seg
- å forsvinne til å bli en dypt deprimentert kvinne, og til slutt forsvunnet
- hun inn i elsk-deg-selv-bøkene. Hun er en av mange. Vi
- å realisere seg realiserer seg selv nå for tiden, vi
- å forvente forventer hele tiden å få en jobb som
- å betale ~~betaler~~ betaler godt seg, slik at det er

å kjøpe mulig for oss for å kjøpe et stort hus i Ullevål Hageby.
 å by Men hva er lykke, og hva har livet bytte på til
 å bli syvende og sist? Møtet med virkeligheten har blitt
 å være brutalt for *Generation Me*, for kanskje vi ikke er så
 å mene unike likevel? Hva ville Whitney Houston мене
 å leve om alt dette, hvis hun levd.

E. Setningsbinding

Knytt sammen de to setningene ved hjelp av ordene som står i parentes. Du kan bytte om på rekkefølgen av setningene, men det logiske innholdet må være det samme.

Mange av dagens tjueåringer kan bli skuffet når de kommer i

De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli.

(fordi) Mange av dagens tjueåringer kan bli skuffet når de kommer i
trettiårene fordi de unge ofte har store forventninger til hvordan livet
skal bli.
 (så) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli, så mange
av dagens tjueåringer kan bli skuffet når de kommer i trettiårene.
 (derfor) De unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli.
 Derfor kan mange av dagens tjueåringer bli skuffet når de kommer i
 trettiårene.
 (for) Mange av dagens tjueåringer kan bli skuffet når de kommer i trettiårene,
for de unge har ofte store forventninger til hvordan livet skal bli
 (av den grunn) Av den grunn kan mange av dagens tjueåringer bli
skuffet når de kommer i trettiårene. Av den grunn
 har de unge ofte store forventninger til hvordan livet
 skal bli.

F. Sett inn adjektivet og substantivet i riktig form i setningene.

viking – periode

Til slutt leste vi om noen riktege perioder i verdenshistorien.Tjue- og trettiårene er en av den riktige perioden i livet.Hvilken perioden synes du er rikteger enn barndommen?Jeg mener at ungdomsiden er den aller riktege periodene i livet.Hva skal du gjøre i denne riktege perioden?**G. Lukkeøvelse**

Fyll inn de åpne lukene med ett ord i hver.

Ventelister for kortreist, økologisk mat

Aftenposten, 14. juli 2014

Det er mange ventelister for å abonnere på kortreist mat i Oslo.

Oslo Kooperativ har 777 medlemmer som kan bestille ferdige grønnsaksposer og flere

en 1000 Oslo-borgere står på venteliste for å bli medlem.

– Vi merker at dette er noe folk vil ha, sier Mads Pålstrud, styremedlem.

- Går rett inn i «tidsånden»Om oppstarten i fjor vår er ventelistene bare blitt lengre og lengre.

– Moteriktig, sunt, bærekraftig, etisk riktig - kortreist mat er et positivt ladet tema på mange måter. Det går rett inn i «tidsånden». Jeg tror vi kan til å se mer og mer av denne typen tilbud av kortreist mat, sier Annechen Bugge, som forsker på nordmenns spisevaner på SIFO. Hun mener at man ser en økende interesse i samfunnet for alle aktiviteter som er knyttet til mat, og særlig knyttet til det lokale og kortreiste.

- Vil ha mat med historie

Det vi ser, er en økende opptatthet av sunnhet og helse. De flere ønsker et råvarebasert kosthold, og forbrukerne legger med på å lage mat fra bunnen av. Folk ønsker mat med en historie. Mange vil gjerne kunne produsere maten i på grad selv. Man vil tilbake til noe friskt og naturlig, og vi ser at mange forbrukere for å kjøpe norsk og kortreist.

- En selvfølge

Hanna Halpren, daglig leder på Restaurantakademien i Stockholm, sier at trenden er global. Hun tror at økologisk og kortreist mat for hvert vil bli en selvfølge.

- Det vi ser, er at vi mennesker ikke kjenner en helt trygge. Vi vil tilbake til den gamle, tradisjonelle verden, men på en moderne måte. Neste uke vil Kooperativet ta opp 500 nye medlemmer. Nesten halveres ventelisten. Mange har ventet i nesten ett år, sier Helene Austevoll, styremedlem i Oslo Kooperativ. Man får et helt annet forhold til å kjøpe maten når man vet hvor den kommer fra.

Trenger mer plass

Det finnes flere av abonnementsordninger for frukt og grønt i Oslo. Kooperativet skiller seg ut ved at de er drevet på dugnad. Her må medlemmene på bidra, enten ved å pakke poser eller med å drifte organisasjonen. De kaller seg et «arbeidsfellesskap». Nå ønsker de å starte lokale kooperativer på nytt omkring i Oslo, og er allerede på utkikk for nye lokaler på Tøyen. Flere andre byer er interessert i å følge etter.

- Det har virkelig tatt seg opp de siste årene. Det er en direkte link til bonden og forbrukeren som jeg tror mange setter pris på, sier Pålstrud.

Do not write
in this space

Den enigs-jakten på lykken

Det gode liv for meg er en kombinasjon av
mange ting. Det er veldig viktig at jeg kan
leve sammen med hvem jeg vil. I mange land
må folk gifte seg med en mann eller en
kvinne for grunn av tradisjon, religion eller
penger. Det gode liv også betyr for meg å ha
min egen familie.

Til å
~~Det gode liv~~ bo i et land med en
velferdssystem er også viktig. Velferdstet betyr
at alle folk er trygge. Skoler og
helsetjenester er gratis. Hvis du er syk kan
du få sykepenge. Muligheter til utdanning
er viktig, særlig for jenter. Utdanning er
viktig og kan hjelpe med arbeid muligheter.

Det er viktig for meg å ha et god jobb.
En god jobb må være interessant og brukes min
erfaring og utdanning. En høytlønn er
ikke så viktig men jeg må være selvestanding
og uavhengig av min mann.

Det er bra å se ut at det gode liv for meg
må ha en god balanse mellom arbeid og tid til
å skape av. Jeg liker å ha tid til å høre musikk,
spile og les med min familie og mine venner.
Jeg liker å lage god mat, å gå på ski om
vinteren og gå på tur på fjellet om sommeren.

Do not write
in this space

Det gode liv er ^{også} anerkjennelse av politikerne i mitt land. Det er viktig å ha ytringsfrihet, religionsfrihet og mulighetene å stramme. I mange land er folk undertrykket og livet kan bli vanskelig.

Jeg tror at for mange folk i Europa er søken etter lykke vanskelig. ^{Fjere} ~~Mange~~ kranjer av "modern stress". De har uendelige dybder. De vil ha alt: et stort hus, en viktig jobb, barn, reiser til annet land for ferie, kanskje to biler, mange klær! Men de er ikke fornøyd. De må jobbe så mye for å betale for alle. De har ikke tid til å slappe av, spilles med barna, og spiser middag med venner.